

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
Polgármesteri köszöntő.....	3
Előszó	5
Ebes bemutatása	7
Örökségünk	10
Eltérő karakterű településrészek.....	23
Építészeti útmutató	25
Központi településrész	26
Magasság	26
Sziluett-alakítás	27
A tetőhajlásszög a tágabban szemlélt központban	27
Ebes családi házas területei	28
Tetőforma	28
Telepítés	29
Anyaghasználat, színek	29
Kerítések a lakóterületeken.....	29
Erkélyek, tornácok	37
Ajtók, ablakok	38
Homlokzatképzés	39
Közterületi növényzet	40
Beépítésre nem szánt területek.....	43
Mai példák, észrevételek	45
Hirdetések, reklámtáblák.....	52

1.

BEVEZETÉS

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

Az építésügy átalakítását célzó intézkedések részeként az Országgyűlés a települések jellegzetes és értékes arculatának megóvása, kialakítása és az épített és természeti környezet védelme érdekében megalkotta a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényt, melynek az egyik legfontosabb, gyakorlati megvalósulást segítő eszköze a Településképi Arculati Kézikönyv. A kézikönyv, a törvény meghatározása értelmében feltárja és ismerteti a településképi jellemzőket, a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket arculati jellemzőikkel és értékeikkel, valamint tartalmazza a településkép minőségi formálására vonatkozó javaslatokat.

A településképi arculati kézikönyvek megalkotása - a törvényi kötelezettségen túl is - kiemelkedő jelentőségű a települések életében. Alapvetően fontos a meglévő értékek feltárása, a lakosokban való tudatosulása, valamint az új értékek konszenzus alapján történő megfogalmazása és létrejöttének célként való kitűzése. Egy adott település fizikai környezete – utcák, terek, parkok, lakóházak - a társadalmi élet színterei is egyben, így ha emelkedik azok környezeti minősége, az pozitívan hat a társadalmi életre, kultúrára, életérzésre.

Az elmúlt évtizedekben Ebes arculata, települési környezete, infrastrukturális fejlettsége a helyi önkormányzat irányításával és az Ebesen élő szorgalmas emberek munkájával

minőségi változásokon ment át. Ez a szorgalmas munka tükröződik a falu képén. Lakó-környezetünk színvonala életünk minőségének egyik legfontosabb feltétele. Otthonunk, valamint tágabb értelemben vett, épített és természeti környezetünk, a településközpont, az utcák szépsége és korszerűsége nagymértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy jól érezzük magunkat mi itt Ebesen lakók és idelátogatók egyaránt.

Az esztétikai minőség, a korszerűség és a funkció fontosságát szem előtt tartó szemlélet azonban mind lakóházaink építése, mind településünk fejlesztése során el kell sajátítanunk. A települési arculat formálása, megteremtése, a településről közvetíteni kívánt kép tartalommal való megtöltése közös feladatunk. Így ez a kézikönyv irányt mutat nemcsak a települési döntéshozóknak, szakembereknek, de a lakosoknak, az építetőknek egyaránt.

Felelősek vagyunk azért, hogy régi és új épületeink hozzájáruljanak településünk képének jobbá tételéhez, harmonikusan illeszkedjenek környezetük hagyományos épített és természetes kincsei alkotta tájba.

Szabóné Karsai Mária

polgármester

ELŐSZÓ

A településkép védelméről szóló 2016. LXXIV. törvény és a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet alkalmazásában Ebes község településképi arculati kézikönyve a település esztétikus lakókörnyezetének kialakítása illetve védelme érdekében készül. A kézikönyv szemléletformáló útmutatóként szolgál nem csak a szakemberek, hanem főként a települési döntéshozók és a jelenlegi lakosság valamint az ide települni vágyók számára.

Az arculati kézikönyv a község településképi jellemzőit, az elkülönülő településrészek arculati jellemzőikkel, értékeikkel a településkép minőségi formálására vonatkozó javaslatokat tartalmazza, iránymutatást ad a településképhez illeszkedő építészeti elemekkel, beépítésekkel.

Az arculati kézikönyv célja, hogy bemutassa a község épített és természeti értékeit, az település építészeti arculatának jellemzőit, felhívja a figyelmet azokra a hétköznapi szépségekre, melyek létezésükkel észrevétlen meghatározzák környezetünket, hatnak lelkületünkre, hangulatunkra, Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kiteljesítéséhez is. Az életminőséget emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi, építészeti alkotások folyamatosan gazdagítanak. Iránymutatást, segítséget kívánunk adni, ezzel megkönnyítve az építetők számára a döntést.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor külföldről importált klón épületek helyett a hazai gyökerekkel rendelkező és a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem médiumokból diktált, hanem a valódi

kulturális folytonosságból táplálkozó - helyes öntudaton alapuló szabadság megismer-tetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön e könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

2.

EBES BEMUTATÁSA

Ebes Hajdú-Bihar megye középső részén, Debrecentől 12 km-re, délnyugatra, Hajdúszoboszlótól 8 km-re, északkeletre elhelyezkedő 4722 lelkes település. A rendszerváltás előtt tipikusan mezőgazdasági jellegű falu napjainkra átalakult. A főként mezőgazdasági termeléssel foglalkozó község napjainkra már komoly ipar, kereskedelem és szolgáltatási funkciókkal rendelkezik. A településközpont látványos fejlődése, intézményfejtés és a szolgáltató-központú szemlélet a községet vonzó, csendes, nyugodt kistelepüléssé tette.

Ebes község területén már az őskorban is volt élet, ezt a számos régészeti lelet is alátámasztja. A mai település azonban az 1950-es évek elején alakult ki, mint mesterségesen megalkotott közösség.

A mai településszerkezet kialakulásához az 1950-es évek elején mesterségesen megtervezett telekosztás vezetett. 1950-ben már épültek a község első házai, az un. FAGI házak a Kossuth és Fő utcában.

Az első épülő FAGI-ház, 1951

Településszerkezetén nem látszik a hajdúsági települések kialakulásának jellegzetes nyomai, a község utca-szerkezete merőleges utcákból épül fel.

A katonai felmérésekből jól látható, hogy a településen a tanyás gazdálkodás volt jellemző a XIX századtól a XX. század közepéig.

2. katonai felmérés (1806-1869)

1440-ben Ebesfalvát tíz más településsel együtt a Szepesi család birtokaiba iktatták. A török hódoltság 1692-ben ért véget itt. 1780-ban kezdődött a tanyák őseinek, a szállásoknak

a kialakulása a debreceni határhoz tartozó Ebesen is. A község hivatalos megalakulása 1952. január 2-án történt. Az épülettervek közös tulajdonsága volt a hagyományos formák megtartása, a meglévő, tradicionális helyi, táji formákhoz való alkalmazkodás. A hagyományos építőanyagok használatát tartották szem előtt, de előírták a szilárd kő vagy kőbeton alapozást, a cserépfedésű nyeregtetőt. A kevésbé díszített, célszerűséget előtérbe helyező formavilág, valamint az erőteljes árnyékhatásra törekedő típusstervek születtek meg. Az állami támogatással megvalósuló típussterves építkezés hatására jött létre Ebes önálló település jött létre az 1950-es évek elején ezeknek a típussterveknek a

felhasználásával. Ennek a szocialista faluépítésnek tipikus példája volt Ebes. Az életmód átalakulása szempontjából nagyon fontos lépés volt a villanyhálózathoz való kapcsolódás, azaz a faluba költözés az elektromos áram használatát is magával vonta. A modernizáció első, és legelterjedtebb formája a meglévő lakházak bővítése és felújítása volt. A lakóházak átalakításának az alaprajzi bővítés mellett másik lehetséges módja az épület eredeti külső falait megtartva a belső tagoltság növelése. Ezáltal növelik a használható lakóterületet. Míg az ötvenes években ez gyakran a szobák számának növelését jelentette, a hetvenes évektől a fürdőszoba kialakításra épült. A felújítás és a bővítés másik tipikusnak tekinthető formája, amikor a régi házat lebontják, de a ház hátsó traktusa, a gazdasági helyiségek megmaradnak, és ahhoz építik hozzá az új, az utcafronton két szobás házat építettek. Az 1960-as évektől rohamosan terjedt a falu utcaképét egyre inkább meghatározó új épület típus a kockaház, amely teljesen mellőzi a korábbi, hagyományos építészeti formákat, típusokat. Az új épülettípusok, a modernizáció, és a technikai fejlődés eredményeként új tárgyak, eszközök jelentek meg a tárgyi kultúrában, amelyek az életmódra is hatással voltak. A kockaház nemcsak alaprajzi változást eredményezett, de a tetőszerkezetben (sátortető, manzárd tető), az alapanyagban (beton, téglá) is újításokkal járt. Az életmód megváltozását alapvetően befolyásolta többek között a mezőgazdaság szerkezetének átalakulása (szövetkezetesítés, háztáji), az iparosodás (kétlaki életmód elterjedése), a nők munkavállalása (a nemi szerepek megváltozása, új időbeosztás és munkarend), és a modernizáció, urbanizáció hatása. Mindezek hatást gyakoroltak a lakáshasználatra, az új építésű lakások stílusára, berendezésére is. A hetvenes évektől a házépités, a lakások minősége egyre inkább összefüggött a család vagyoni helyzetével, az új építésű házak további differenciálódást mutattak, a regionális különbségek halványultak, a vagyoni helyzet alapján jöttek létre típusok, a lakóházak újra a státusz szimbólumai lettek, a faluképtől teljesen idegen emeletes lakóépületek épültek. Tovább folytatódott a generációk szétválása, a fiatalok új lakásba költözése, az új házak építése új falurészeket hozott létre.

3.

ÖRÖKSÉGÜNK

A település tájképi megjelenésének legfontosabb eleme a környező szántóföldi művelésű mezőgazdasági környezet, a gazdagon termő Hajdúsági löszhát, valamint a kiszáradt vízfolyás medrekkel – morotvákkel – tarkított Bihari síkság. A felszín sík. Az itt-ott kanyargó meder-mélyedéseket nem kísérik kertségek. A települést körülvevő táj alapvetően mezőgazdasági kultúrtáj, túlnyomórészt szántóföldi és gyepgazdálkodással.

Ebes a Hajdúság fontos települése. Településszerkezetén nem látszik a hajdúsági városok kialakulásának jellegzetes nyomai, a község utca-szerkezete merőleges utcákból épül fel.

A településen először az ún. FAGI házak, azaz a Falusi Lakóházépítési Gazdasági Iroda által épített házak jelentek meg. Ezek közül az első házak 1952-re a községgé alakulására már elkészültek az akkori Lenin, Vöröshadsereg, Ady Endre, Bocskai, Kossuth és Rákóczi utcákban. Ilyen épület volt az első postahivatal is.

A település történetében nagy jelentőséggel bíró emlékhelyek, épületek, helyi értékek:
Az Ebesi Vasútállomás épülete, mely 1908-ban épült és a vasútállomás mögötti rózsakert

Az 1950-53 között a Hortobágy, Nagykunság területére kényszermunkatáborokba elhurcolt családok emlékhelyei:

Síremlékmű a múzeum kertben

Emléktábla a református templom kertjében

„Ítélet nélkül” című állandó kiállítás a kitelepített családokra és a diktatúra áldozataira emlékezve

Görbe Balogh kúria

A Görbe Balogh kúria 1922-ben neoklasszicista stílusban épült, az egykori tulajdonos család nevét viseli. Balogh István, debreceni honatya és tanya tulajdonos az I. világháborúban szerzett sebesülése nyomán kapta a görbe nevet.

A II. világháború és az új község megalapítása után a kúriában tsz-iroda, majd könyvtár működött. Jelenleg az Idősek Klubjának ad helyet. 2004-ben újították fel, ekkor nyerte el jelenlegi küllemét.

Az Ebesi Művelődési Ház a Görbe Balogh kúria szomszédságában

1960-61-ben épült. Az épület először 1987-ben került felújításra, majd 2004-ben teljes külső-belső felújításon esett át. Első vezetője Uzonyi Pál tanító és festőművész volt.

Szent Lőrinc Templom és a Szent István park

A templom 1997-ben épült. A 182 négyzetméter alapterületű templom és hitoktató terem Kováts Ákos építész mérnök és Mohácsi Péter belsőépítész tervei alapján készült el az Ady Endre utcában.

Az Árpád-kor és az ősi református építéshatár díszítőelemeit felelevenítő Ebesi Református Templom 1994-97 között épült Rácz Zoltán debreceni építész tervei alapján. A templomkertben található Kitelepítettek Emlékműve az 1952-53-ban főként Szegedről erőszakkal kitelepített családoknak állít emléket.

1993-ban valósult meg a templomhajó felépítése, és még ebben az évben elkészült a torony is. 1997. június 8-án szentelték fel a harangokat.

Ebesi templomdomb

A templomdombot és környékét 2003 novemberében a nemzeti kulturális örökség minisztere fokozottan védett régészeti lelőhelyé nyilvánította.

Arany Oroszlán Étterem és Panzió – A központban elhelyezkedő jelentős tömegű épület meghatározó szerepet tölt be a központ arculatának alakításában.

Ebes Nagy park

A község „tüdeje”, az ebesiek kedvelt közösségi tere a Nagy park, régen is számos közösségi ünnep, majális helyszíne volt.

Ebesei temető ravatalozója

Az ebesei temető a régió egyik legegységibb tervezésű temetője. Régen a környékre a kunhalmas temetkezés volt a jellemző, innen jött az ötlet, hogy a ravatalozó egy

mesterséges dombon épüljön, így a régi hagyomány és a modern építészet ötvözésével jött létre az építmény. Annak tetején függőkert található, mely cserjékkel van díszítve. A ravatalozóhoz vezető lépcső akadálymentesítését nem a tervezett "lépcsőjáró" berendezéssel valósították meg, hanem liftet szereltek az épületbe.

Nádas Csárda

Hagyományos népi jellegű nádtetős épület étteremként üzemel.

Takarékszövetkezet

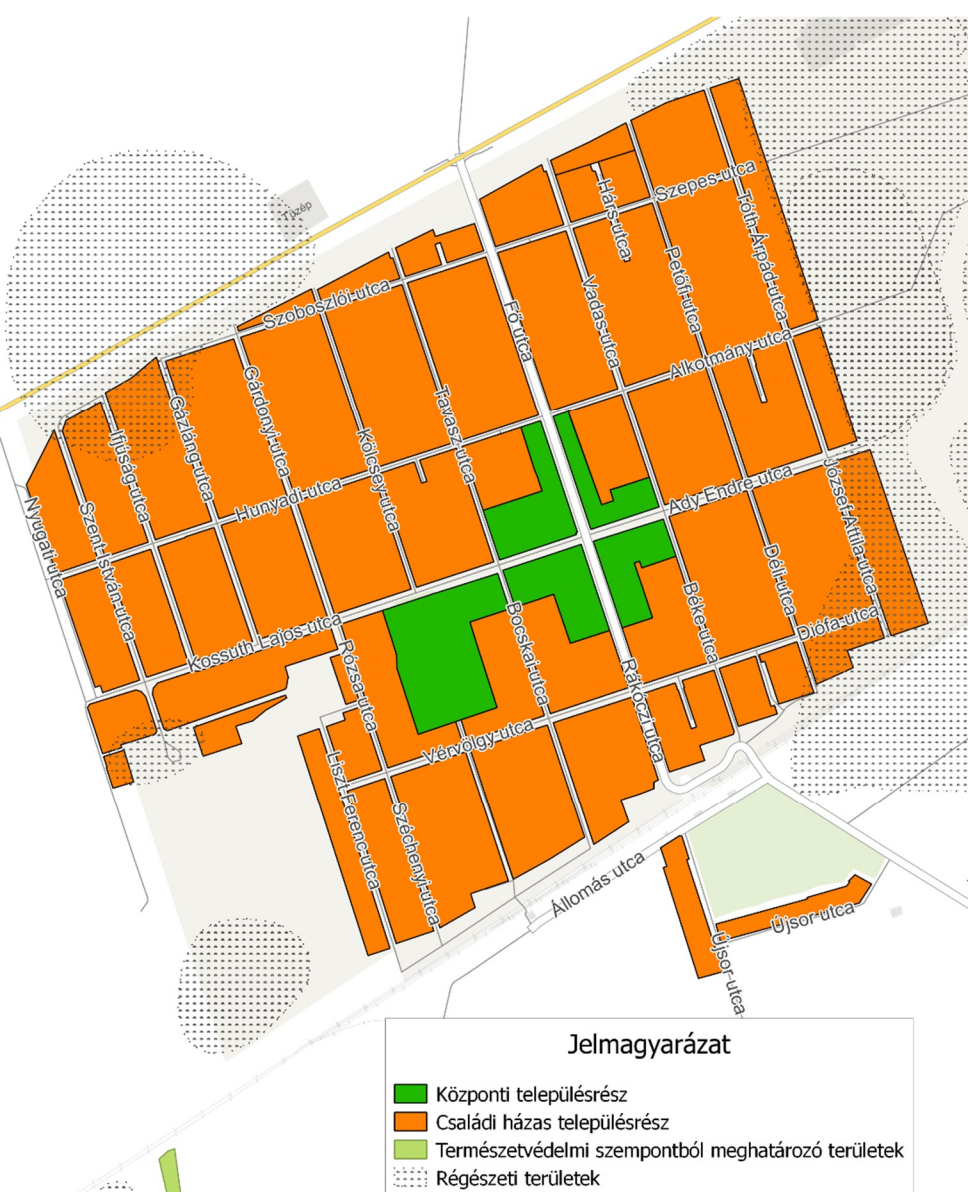

Polgármesteri Hivatal

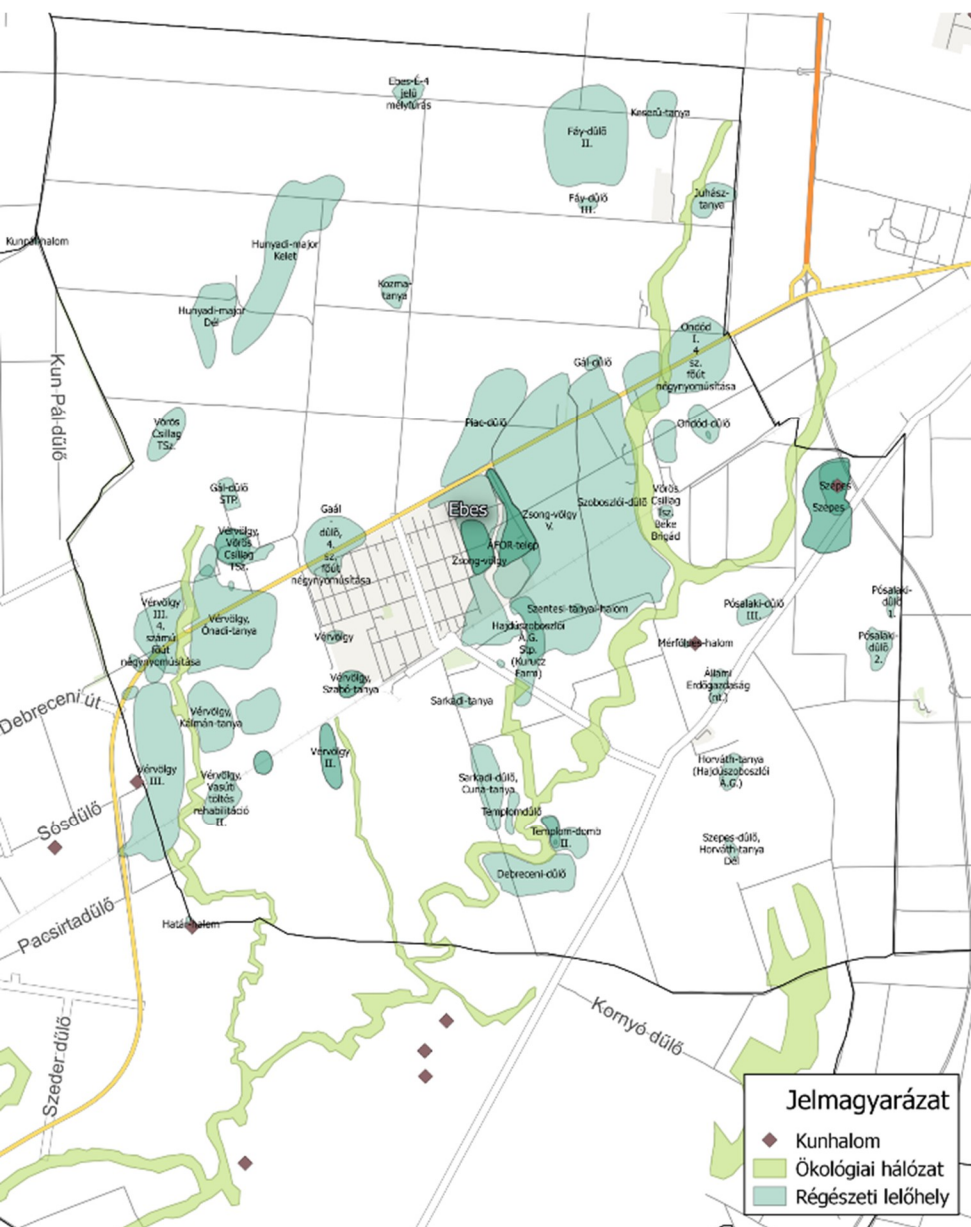
Széchenyi Ferenc Tájmúzeum és Községi Könyvtár

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Ebes belterületén kialakult utcaképek, háztípusok alapján kétféle területtípust lehet megkülönböztetni a községben. Az első a központi területrészt a polgármesteri hivatal és az azt övező kisvárosias, igazgatási, egyházi, szolgáltató intézmények épületei, melyek a község fő utcáján és a polgármesteri hivaltól kis távolságra helyezkednek el. A jellemzőbb község párhuzamos vonalvezetésű útjai mentén jellemző változatos fasorokkal díszített utcaképi családi házas terület-rész. Ez a település kialakulása óta eltelt időszak „rövidsége” miatt viszonylag egységes karaktert jelenít meg. Az elmúlt évtizedben az építőipari fejlesztések hatására un. mediterrán típusú

házak is megjelentek a lakó-
övezetben, melyek néhány
épület kivételével nem okoz-
nak jelentős arculati változást
a korábban kialakulttól. Kül-
területen két meghatározó
karaktert választhatunk el. A
régészeti lelőhelyekkel érint-
ett területeket és a termé-
szetvédelmi szempontból
meghatározó területek amik
az ökológiai hálózat ökológiai
folyosója és a kunhalmok ál-
tal érintett külterületi ingatla-
nokokat tartalmazza. A régé-
szeti területekre külön szabá-
lyozás meghatározása nem
szükséges, mivel ezeknek a
lelőhelyeknek az érintettsége
esetén már léteznek orszá-
gos érvényű szabályozások.

5.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra vonatkozóan, hogy milyen mértékben legyen tekintettel egy új épület, településrész és annak környezete a vele együtt látható építményekre és különösen a szomszédok elvárásaira, elsősorban etikai elvárások, és csak kisebb részben építészeti javaslatok fogalmazhatók meg. A települési együttélési elvárás az, hogy az építési, környezetalakítási beavatkozások a kialakult állapotnál kedvezőtlenebb állapotot nem idézzenek elő, lehetősége szerint a település vonzerejének erősítését segítse. Az építészeti javaslatok ennek tükrében olyan településarculat elérését segíthetik, amelyben a kialakult arculatot nem értékelik le az újabb kirívóan eltérő, hivalkodó épületek és zöldfelületek. Néhány nyilvánvalóan bántó építészeti megnyilvánulás kizárásán túl a maximális igényszintet minden építési és környezeti beavatkozás tervezetnél a legtehetségesebb helyi és térségi művészek szakértői véleménye jelentheti. A helyi civil szervezetek folyamatos kontrollja és észrevételei segítik az önkormányzati döntéshozókat, hogy a kevés feszültséget ébresztő átlagos szintet el lehessen érni.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

KÖZPONTI TELEPÜLÉSRÉSZ

MAGASSÁG

A központi területek főként a község igazgatásához, szolgáltatáshoz kapcsolódó épületeket foglalják magukba, mely változatosabb, sokszor eltérő építménymagasságot is megjelenítenek. A központban meglévő családi házak viszont közel azonos magassá-

gúak, ezért az átlagos igény szintű túl magas házak nem illeszkednek a központi településrészbe. A kivételesen magas igény szinten megkomponált létesítmények csoportos elhelyezés esetén egyéni központ-arculatot formálhatnak.

Ebes településközpontja egymástól eltérő, önálló életet élő építményekből áll. Ezek vonzó és egyedi arculatú kompozícióba foglalásához olyan távlati program szükséges, amelyben, a központi térségben új építésre adnak lehetőséget nem zárt sorú, villaszerű épülettömegekkel, úgy, hogy a kialakult épületek megoldásait nem érintik, de azok számára is magasabb presztízssű helyzetet biztosítanak.

A község háza előtti, önmagában tekintve hangulatos park részen, javasolt olyan építészeti koncepciót kialakítani, amely az iskolához és az önkormányzati épülethez is kívánatos. Ennek az új építménynek a templom nagyvonalúságához és hangulatához is illeszkednie szükséges.

Mivel a templommal szemben már kialakult két sarkon álló épületet a jövőbeli központalakítás belátható időn belül nem érintheti, a központ-alakzat kifejlesztésére az iskola-tömeg és a túloldali térség irányában kínálkozik lehetőség. Minden eddigi fejlesztési elképzelést alaposan elemezve és alternatívákat megfogalmazva van esély egy összefogott arculat elérésére. Ehhez az eddigi fejlesztések központ-képző építményekbe kon-

centrálására, az eddig kialakult állapot felülvizsgálatára van szükség. Azonban e folyamatot erőltetni a jövőbeli értékek megjelenítése és megismertetése nélkül nem lenne szerencsés.

SZILUETT-ALAKÍTÁS

Az emlékezetes sziluett-alakítás domináns eleme a református templom tömege és tornya. Magányos elem, ezért is fontos lenne társakat komponálni e meghatározó építményhez, hozzá alkalmazkodó magastetős tömegekkel, legalább egy emeletes kialakítással, nem hosszanti alakzatokkal.

A TETŐHAJLÁSSZÖG A TÁGABBAN SZEMLÉLT KÖZPONTBAN

A házak tetőhajlásszöge közel azonos, ezzel egységes utcaképet formál.

Ugyanez a tetőhajlásszög érvényesül a lakóterületeken is, ahol a változatosabb tetőalakítások során nem zavarók a jól komponált lapostetős épületek, a 60 foknál nem meredekebb tetők sem, de javasolt el-

kerülni az USA külvárosaiban kialakult alacsony 15-25 fok közötti lejtésű tetőket és a félreértett mediterrán tető-triplázásokat. Az egyedinek vélt hajlítgatások is kínosan hatnak a nagyvonalú egyszerűbb tömegű épületek körében.

Összességében az 1955 és 2010 között emelt épületek nem törekedtek városközponti szerep elérésére, de visszafogott formálásuk és kulturált környezetük számos település számára példaszerű.

A központ-centrumtól 300 m-es körzetben indokolt törekedni üzletesített épületek létesítésére, és az önkormányzati közterület formálás is jelezheti e zóna nem építészeti, hanem elsősorban funkcionálisan a távolabbi, kifejezetten lakóterületi funkciótól eltérő jellegét.

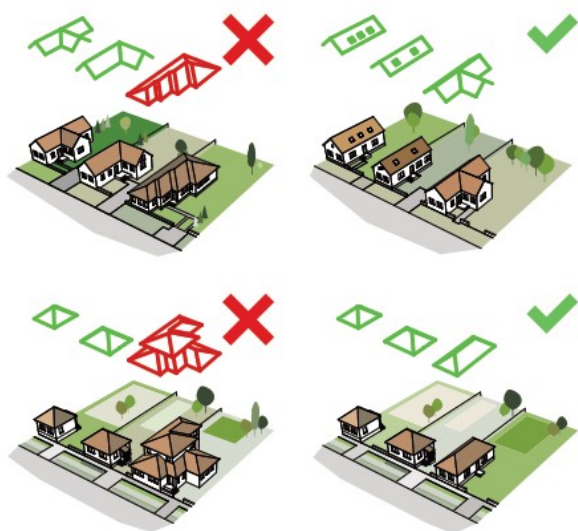
Ebes településen a központ térséget tehát távlatilag sem szükséges utcákkal körülhatárolni.

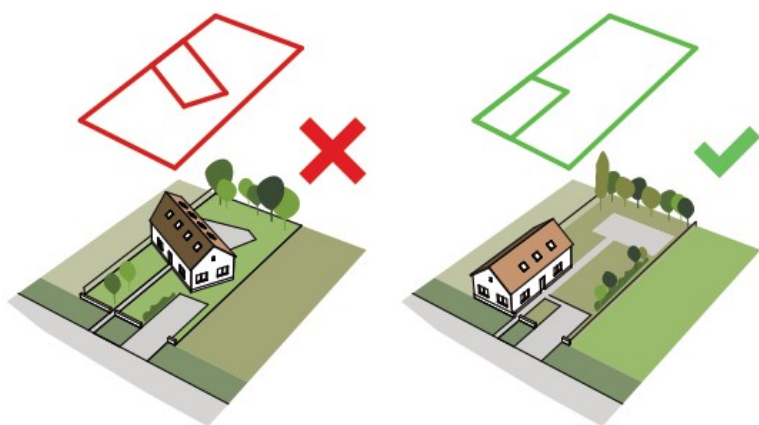
EBES CSALÁDI HÁZAS TERÜLETEI

TETŐFORMA

Ebes családi házas területén nagyon gazdag, változatos tetőformák jellemzőek. A településen a sátoztető és a kontyztető dominálnak, de előfordul nyeregtetős illetve csonka kontyztetős családi ház is.

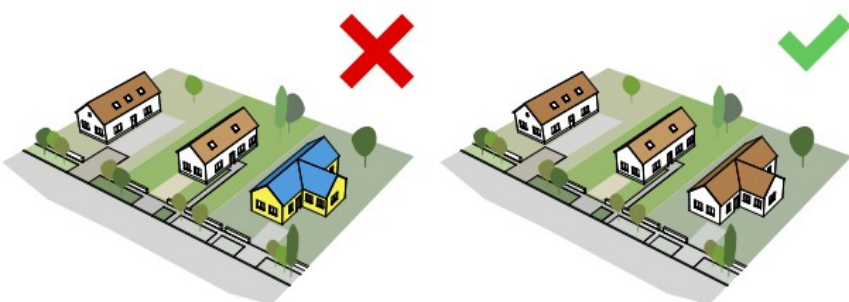
A jövőben új házak építése során érdemes arra odafigyelnünk, hogy az építési hely szomszédságában lévő beépített területeken milyen tetőformát alkalmaztak. Például, ha telek körül sátoztetős vagy nyeregtetős épületek állnak úgy oda ne tördelt tetőformájú épületet tervezzünk, hanem a többi épülethez hasonló tetőformát.

TELEPÍTÉS

A családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. Kerülni kell az utcára nem merőlegesen történő telepítést és az indokolatlan mélységben való elhelyezést.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

A településrész épületeinek színvilága visszafogott, összességében megfigyelhető az illeszkedés, a hasonló anyag- és színhasználat. A meglévő épületek színéhez igazodó,

ahhoz illeszkedő új épület építése ajánlott. Hangsúlyos, erős színek alkalmazása nem javasolt valamint fémlemez fedés és burkolat, fém és eternit jellegű homlokzat burkolat és mázas kerámia burkolat és falszerűen alkalmazott üveg, fémszerkezet kerülendő. A fémlemez fedéseknél figyelemmel kell lenni arra, hogy bár lehet illeszkedő színvilágú és formájú elemeket választani, bizonyos időjárási viszonyok mellett teljesen más látványelemként jelennek meg, mint cserépfedéses társai. A jó megoldás lehet, ha a fémlemez fedés mellett döntünk, akkor előnyben részesítjük a cserép jellegűek közül is azokat, melyek fényvisszaverő képessége alacsony.

KERÍTÉSEK A LAKÓTERÜLETEKEN

Ebes területén az áttört kerítések előnyben részesítendőek a tömör és nem átlátható megoldásokkal szemben.

Áttört kerítések nádszövettel vagy más takaróeszközzel való borítása nem megfelelő.

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

Áttörés nélküli, falszerű kerítés elemek nem javasoltak. A belátás korlátozására sövény létesítése javasolható.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

Egyedi, nyers téglafelületű és igényesen formált sziluett esetén az áttörés nélküli kerítés is helyénvaló, különösen mellette felfuttatott örökzölddel.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

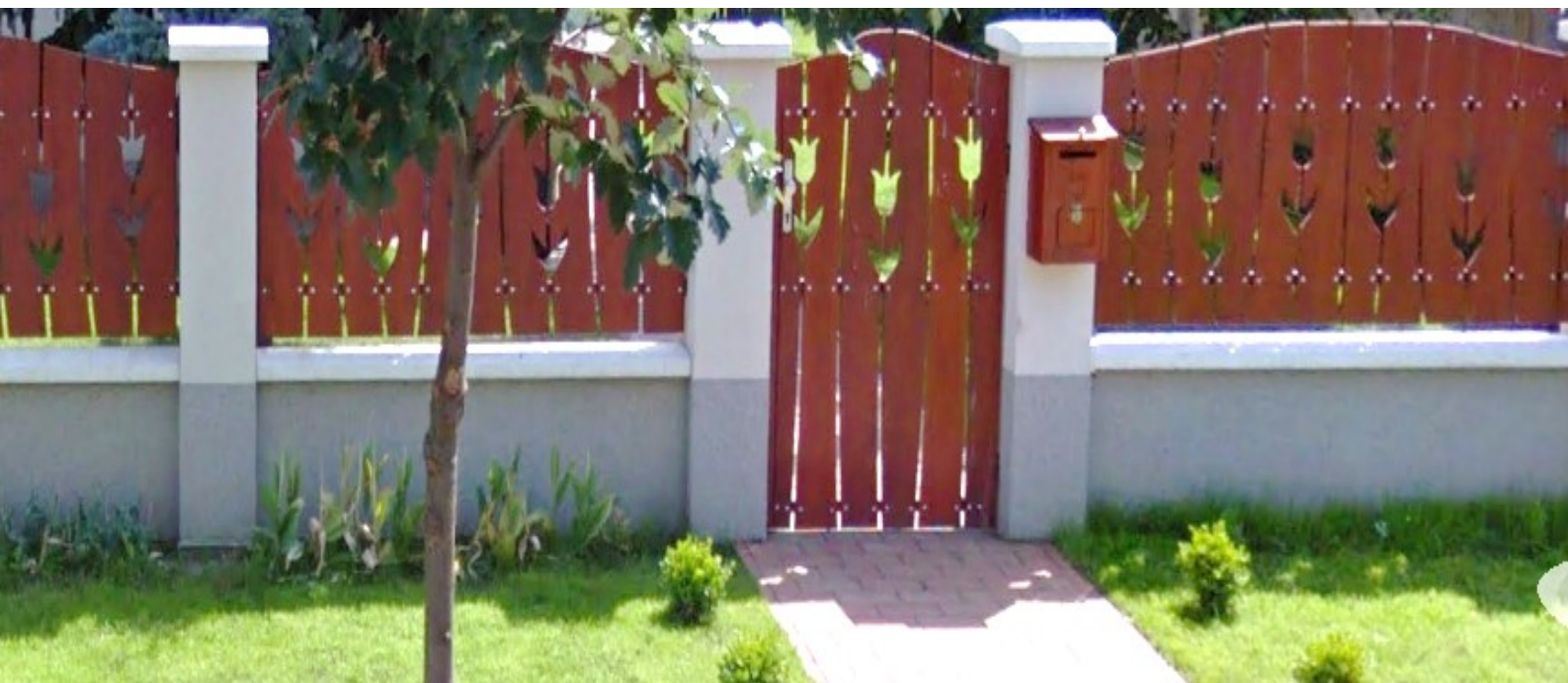
A kerítések az utcakép szerves részét képezik. Léteznek hagyományos megoldások, melyek mind anyaghasználat, mind forma és kialakítás terén megjelennek, és léteznek modern megoldások is. Ebesen vegyesen előfordulnak mind a két típus jellemzői. A kő és fa vegyítése jellemző főként, de előfordulnak a kovácsoltvas, téglafelületű elemek kombinációi is. Alkalmazhatunk élő kerítés elemeket, mint például sövényt a meglévő szerkezet kiegészítéseként.

Kiváló anyaghasználat, megformálás és színezés jellemzi e kerítést.

A kerítés lehet áttört, mely az elő és oldalkertekbe betekintést enged, vagy lehet tömör, zárt, ha magánéletünket szeretnénk megővni.

A kialakításánál jelentősége van az utcakép egységesnek mondott megformálásának. Ez értelmezhető úgy, hogy egy utcaszakaszon kialakult szerkezettel, anyagokkal, formákkal, színekkel készülnek az 1,80 m magasságig emelt kerítések. Egy másik megközelítésnél a hierarchikus komponáltság kap fontos szerepet. Ilyen esetben a növényzettel is társulva vannak rövid, növényi szoborként megjelenő domináns szakaszok, körülöttük a testes beton vagy téglapillérek nélküli, finom hálószerkezetes kerítések. Ahol kialakultak az állatakadályozó beton lábazatos, feltűnő fehérre festett testes pilléres kerítések, ráadásul a fa vagy fémkerítések fehérre vannak festve, ott az új beépítéseknel is várhatóan ez a szokás fog érvényesülni. Esztétikai alapon megítélni nem illő a készítésbe fektetett jelentős kivitelezési munkára is tekintettel. Azonban törekedni kell arra, hogy minél több zöld növény és kevésbé hangos színekkel kellemes összkép alakuljon ki.

A fehér pillérek a gondos felületkezelésre utalnak.

A kőfalas jellegű kerítés jelentős munkát tükröz, a deszkázott kapu kifogástalan minőségű. A kőkötések módja szokatlan.

Meglepő íves felfalazással készülő kerítés igényesség szándékát jelzi, tervezői odafigyeléssel finomítható lehet a megformálás.

A legvonzóbb megoldás a sövény-kerítés, erre is van példa Ebesen.

Ennek a megoldásnak az önkormányzati támogatása – például a cserjék biztosításával – jelentős változást hozhat a telek utcai oldalának lezárására, a sövény telek felőli oldalán dróthálós vagy hegesztett horganyzott acélhálós szerkezet kaphat helyet, amit aztán benő a növényzet.

A kerítésoszlopok nélkül, nem fehér színre festett pallókkal kialakított kerítés az említett domináns kerítés utáni visszafogott, elegáns megoldás. Érdekes és szellemes a lábazat kialakítása, amelynek homogén tömbjei tovább hangsúlyozzák a kialakítás nagyvonalúságát.

A domináns szerepre alkalmas egyedi borostyán-kerítés és nagyvonalú térburkolás kiváló példája. A telek sarokhelyzete, a járda nélkül a telek előtti árokba lecsorgó örökzöld hangsúlyozza a kerítéshierarchiában játszott szerepet. A település egészére kihatóan vonzerő-erősítő, művészien festői megoldás. Kertek, udvarok

A pihenés, kikapcsolódás és kisebb mértékben az élelmiszertermelés helyszíne a kert. A növényekkel teli előkert évszakonként változó, sokszínű élénkítő hatást kelt. A jól megválasztott növényfajták egész évben változó kert-képet formálhatnak, és nem csak szāmunkra kedvezőek, mivel egyes élőlények életterévé is vál(hat)nak. A település arculatában nagy szerepet játszik az előkertekben illetve oldalkertekben telepített növények sokrétősége. A rendezett előkerttel hozzájárul az utcakép kedvező megítéléséhez.

A dísnövényekkel tarkított, megfelelően gondozott utcakert az utcakép szerves részét képezi, mely jó benyomást kelt és hozzájárul a szép, rendezett utcaképhez. Ebes polgárai nagyszámú ingatlannál igényes közterületi sövény-sávokat alakítottak ki.

Figyelmet érdemel az a gondosság, amellyel a rafinált növény- és burkolat-kompozíciót társították a véletlenszerű sziluettet alakító elemekkel. Ez a példa is egyedi, de nem törekedett domináns szerepre.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A településen előfordulnak a népi építészetre jellemző oszlopos tornác és terasz kialakítások.. A tornáci kialakítására számos, részleteiben eltérő megoldás lehetséges. A tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, nosztalgikus jellegű, a település rövid múltját nem valamilyen eredeti kialakítás másolásával hosszabbítja meg. Maga a tornác funkció kap jelentőséget, dekoratív elemmé válva is erősíti a község sajátos arcu-

latát. Nem mond ellent annak a törekvésnek, hogy egy új épület kialakításánál törekedjünk az egyszerűsége, mind formában, mind

anyaghasználatban, mivel az épületek tömegalakításának egyszerűsége a meghatározó.

AJTÓK, ABLAKOK

A nyílászárók nagyban befolyásolják az épületek megjelenését, hangulatát. A régi épületeken fából készült osztott ablakokat használtak. A barna, zöld vagy fekete színek használata volt jellemző. Az épületek ablakaira az álló arány volt jellemző. Mára a fa nyílászárók szerepét a legtöbb helyen

átvették a fehér műanyag nyílászárók. Az újabb építésű házakon elvétve előfordul a fa nyílászáró, melynek vonzó megjelenését több helyen is az árnyékolásra alkalmazott fehér műanyag redőnyök takarják el.

Az új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, vagy fegyverzetű osztott ablakok beépítése javasolt. Utcai homlokzaton szerencsés megoldás a spaletta vagy zsalugáter alkalmazása, mivel a többnyire művészi kompozíciós igényességre nem törekedve alakul az ablakok helye, a zsalugáterrel „kiszélesített” nyílásoknál a spontán aszimmetriák kevésbé zavarók. Több kiválóan megkomponált homlokzaton is találkozhatunk zsalugáterekkel.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épületek homlokzati kialakításánál ügyelnünk kell arra, hogy a nyílászárók kellemes arányaival és a hagyományos anyagok használatával illeszkedjen a környezetünkbe. A téglá, kő, fa anyagú és vakolt felületképzések egyaránt jellemzőek a községben. A különböző anyagok megfelelő mértékű társítása szép homlokzatot eredményezhet.

KÖZTERÜLETI NÖVÉNYZET

Utcák, terek zöld sávjainál, homlokzat-kialakításánál, vízelvezés megoldásánál a már kialakult arányokhoz és viszonyokhoz illeszkedjünk az egységes, karakteres utcakép megteremtése érdekében. Az utcák menti fasorok fatípusainak kiválasztása során például ügyelnünk kell többek között a légvezetékek, földkábelek elhelyezkedésére, illetve az utcai homlokzatok magasságára, egységes előkertméretek kialakítására. Adott térségben honos, a településre jellemző, növényfajok kiválasztását előnyben kell részesíteni a fasorok telepítése során a karakteresség megőrzés érdekében. Fontos odafigyelni az adott fafajok igényeire, (kifejlett példányok területigénye, rendszeres metszést igényelnek e, szárazságot, környezetterhelést tűri e. A közlekedésbiztonsági szempontokra is figyelemmel kell lenni – rálátási-kilátási – viszonyok.

Talán tájidegen, de kiváló utcaképi látvány-elemek, amelyek szerényen vannak jelen, de amennyiben ezeket kitakarjuk, megdöbbenően sívár utcakép keletkezik!

Egy visszafogottabban zöldített-bokrosított közterület-sáv a bokrok levegős elhelyezésével, közben fákkal tagoltan rendkívül vonzó gyalogos-sávot formál.

Közpark és közterületi zöld sziget kialakítása

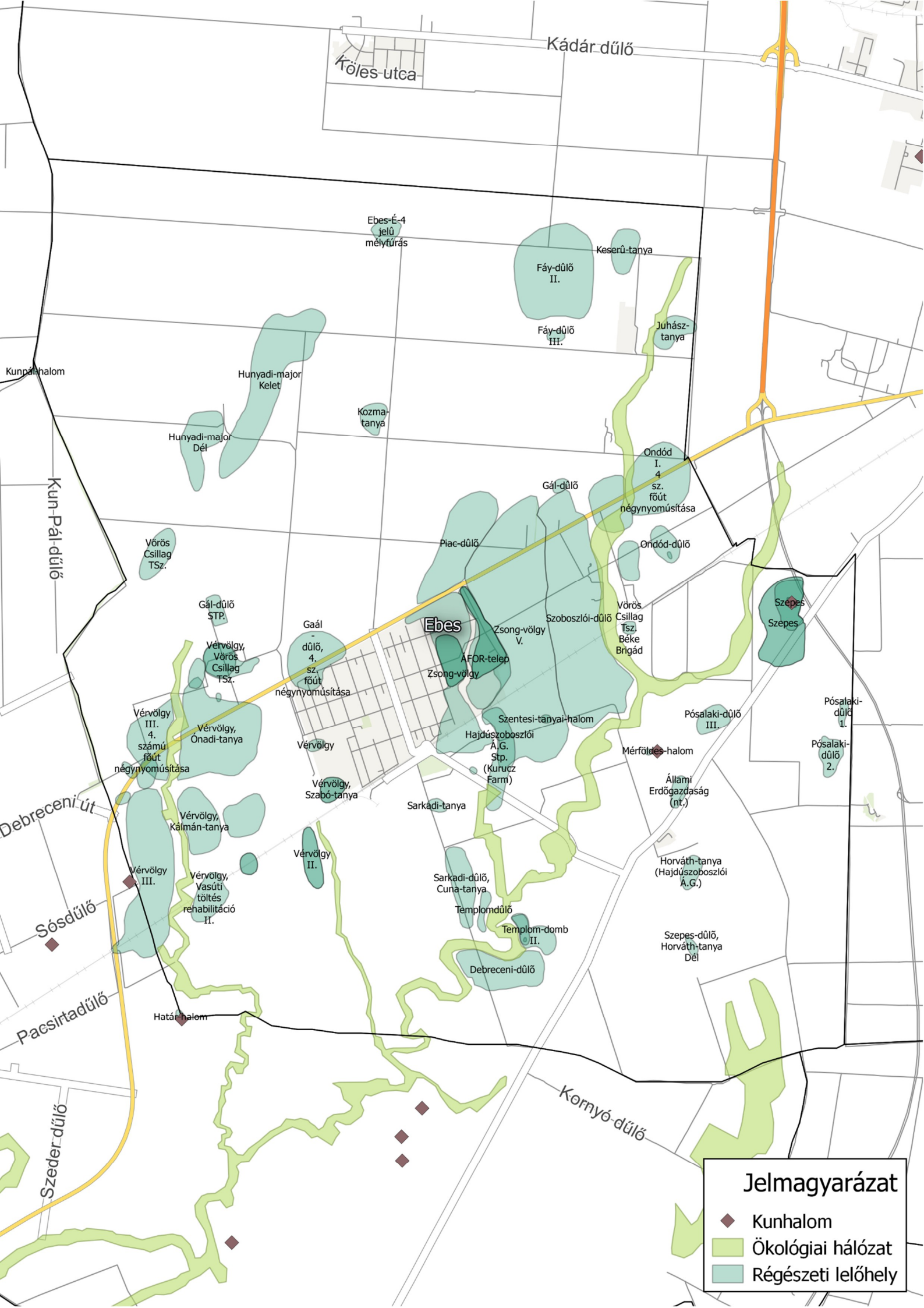

A kertalakítás tervezett és spontán jellegű megoldásai is előfordulnak Ebes településen. A közterületi parkterületek gondozása különösen nagyra értékelhető itt, ahol közmunkások nélkül gondozzák a felületeket.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Ebes külterületén több / kulturális örökségi szempontból vagy természetvédelmi szempontból / védett terület található. A nemzeti ökológiai hálózat ökológiai folyosója és az ökológiai magterület érinti a település területét. Valamint 60 darab régészeti lelőhely érinti a település közigazgatási területét. Ezek jelentős része külterületen helyezkedik el. Ezeken a területrészeken fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást megvalósítani. Javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megővésével együtt. Az értékes tájkarakter megőrzése a területhasználat, telekszerkezet hosszú távú megtartásával őrizhető meg. A védett területrészeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati, vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott. Az éjszakai fényszennyezésre is gondolnunk kell. A világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldások alkalmazása javasolt.

6.

MAI PÉLDÁK, ÉSZREVÉTELEK

A manzárd tető kialakítás álkastélyos jellege a települési arculatra kevésbé jellemző.

Ugyanakkor a zsalugáteres kialakítás nyomán a két ablaknyílással szegényes homlokzat helyett kellemes kompozíciós arányok jelennek meg

Példás épülettömeg-kialakítás, zsalugáter-alkalmazás

Domináns szerepre méretezett épület, ál-mediterrán tető-duplázással. A kerítés tömörsége és zártsága ellenére kitűnő példát mutat a tömör fallal történő igényes kialakításra.

Nem kifogásolható
lakásbejárati zóna
kialakítás.

Az oszlopok fontos és kényes
díszítő elemei néhány épületnek.

Bármennyire húsosak, sematizáltak a pillér és timpanon szerű alakzatok, bármennyire ismert, és nem huszonegyedik századi az íves nyíláskiképzés, az egész épület arányaival és színeivel is kellemes összképet eredményez. Még a kerítés ugyancsak túlsúlyos lábazat is összhangban van az épület formálásával.

A kerítés zártsága jelenleg zavaró, nem illik az épülethez sem. Igaz, a stájer vidék fehérre festett deszkázata is tájidegen. Azonban az igényesség és az, hogy egy ilyen energiaérzékeny és igényesen kivitelezett ház Ebesen megépült, a település iránti bizalmat erősíti. A kerítés utcai oldalára sövény telepítése javasolt.

Valósággal lenyűgöző az a szorgalom és alaposág, amellyel az ingatlanok készültek, az elmúlt években a magas építési költséget tapasztalva, láthatóan minden költséget megfontolva, de kis józan költőiséget megengedve, jól számított energiatakarékos kialakítással.

Nehezen értelmezhető építészeti megoldással készült épület. Az íves tető-gesztusok a szabad formálás szellemére utalnak, a földszint szigorúan formáltságától eltérően. A sarokhelyzetű épület sajátos pozitív jelentést kap azáltal, hogy kiválóan azonosítható.

Kevés olyan kerítés készült, amely ilyen nyitottságú és nyugalmas összképet ad.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklámfelületek nagymértékben befolyásolják az utcaképet, ezért vállalkozóként érdemes odafigyelnünk arra, hogyan hirdetjük szolgáltatásainkat. A reklámok egymáshoz illesztésével, sokkal kedvezőbb utcaképet mutatna mindenkinek, aki a településre érkezik, áthalad. Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat. A hirdetés lényege a tájékoztatás, ezt tehetjük utcaképbe illően is. Nem könnyű feladat a reklámok, cégérek elhelyezése, úgy, hogy felfigyeljenek ránk, de közben belesimuljunk a környezetünkbe.

A vállalkozások számára világosan meg kell fogalmazni és az ebesi épületek, kerítések léptékéhez mérten megfogalmazni, hogy milyen cégfeliratok és reklámtáblák elhelyezését támogatja az önkormányzat. Irányadó az, hogy a lehető legkevesebb felirat és tábla készüljön fehér vagy élénksárga alapon. A nyugateurópai települések felirat- és reklám-kultúrája példaadó. Az egyéb műszaki berendezések, mint például a klímaberendezések külső szerkezetei, vagy a parabola antenna tányérja oly módon helyezendők el, hogy az utcaképet ne rontsák. Ez azt jelenti, hogy az utcaképet rontó, vagy jelentősen befolyásoló műszaki és/vagy gépészeti berendezések lehetőség szerint közterületről nem látható módon kerüljenek elhelyezésre. A síktáblás napelemek, vagy napkollektorok elhelyezésére vonatkozóan a községre jellemző magastető-alkalmazás miatt javasolt az építészeti környezethez illeszkedve történő elhelyezés. A magastetőn való elhelyezés esetén a tető síkjában történő elhelyezés javasolt, annak dőlésszögével megegyezően.

Megrendelő:

Ebes Községi Önkormányzat

Készítette:

Tiszántúli Területtervező Iroda Betéti Társaság - T4Terv Bt.

Kőszeghy Csanád Ábel okl. településmérnök

Füzesi Attila településmérnök

Felhasznált irodalom:

- Hatályos településrendezési terv vizsgálati és alátámasztó munkarésze
 - dr. Kasza Sándor – Hajdú-Bihar Megye Kézikönyve
 - Települési Helyi Értékek Gyűjteménye - Ebes
- TAK egyeztető felület építészeti útmutató ábrái (Lechner Tudásközpont)
- Magyarországhely minta településképi arculati kézikönyv

Készült:

2017. augusztus hó

A Településképi Arculati Kézikönyvet Ebes Községi Önkormányzat Képviselő-testülete
a 145/2017. (IX. 20.) ÖH. számú határozatával elfogadta.